

IV. Търговските договори. Началото на писменността и на християнството у българете.

Самите последователи на тюрко-финската теория указватъ на една чѣрта, която са нами-
ра въ нѣкакво си противорѣчие съ тая теория.
„Българете сж принесли отъ камъ волжските рав-
нини замѣчателна способностъ за възприеманіе
цивилизацията“ — забѣлѣзва единъ отъ най-
новите изслѣдователи на византийско-славянски-
ятъ миръ, — и слѣдъ това указва на тѣхната
търговска дѣятелностъ*). И наистина, едвамъ бѣл-
гарете са утвърдили въ Мизия, то тугакси влѣз-
ле въ търговски сношения съ своите сѣсѣди.
България скоро станала търговска посрѣдница
между Византия, между Германия и между за-
падните и восточните славянски земи. Това ней-
но значение е опредѣлила твърде сполучно на-
шата лѣтопись, като е вложила въ устата на
Свѣтослава извѣстните думи, че въ Преславъ на
Дунавътъ „сходятся вся благая“ изъ различни
страни. Търговията е ставала въ оние времена
особенно по рѣчни и по морски пѣтѣове; а судо-
ходството, както е извѣстно, не е въ характе-
рътъ на чисто-полянскиятъ чудско-татарски на-
родъ. Последната чѣрта потвърждаватъ не само
хунните, хазарете, печенѣгите, половците и та-
тарете, но и сѣвременните угри, които, при сѣч-
киятъ свой вѣнкашенъ европеизмъ, не сж могли
да станатъ търговски народъ, ако тие и да сж
живѣле по-напредъ около брѣговете на Черпо-
море и ако да сж владѣле послѣ една часть

*) L'Empire Grecque au X siecle. Par Rombaud. Paris, 1870.